

References:

1. Konstytutsiya Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 28 chervnya 1996 r. № 254k/96-VR / Verkhovna Rada Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy. 1996. № 30. St. 141 [in Ukrainian].
2. Averin A. N. Sotsial'na polityka derzhavy. Moskva, 2002. 354 s. [in Ukrainian].
3. Hrynenko A. Sotsial'nyy zakhyst ta borot'ba z bil'shisty za umovy perekhodu na rynek. Ukrainy. Aspekty pratsi, 1997. № 5. S. 47 [in Ukrainian].
4. Politolohichnyy entsyklopedychnyy slovnyk / za red. Yu.S. Shemshuchenka, V.D. Babkina, V.P. Horbatenka. 2-he vyd. – K., 2004. 736 s. [in Ukrainian].
5. Silenko A.O. Sotsial'na polityka ta yiyi priorytety u perekhidnomu suspil'stvi. Lyudyna i polityka, 2003. № 1 (25). S. 119 [in Ukrainian].
6. Yurzhenko L., Shepilo Yu. Konstruyuvannya modeley sotsial'noyi derzhavy. Politychnyy menedzhment, 2003. № 1. S. 75 [in Ukrainian].
7. Okolitenko N.I. Sotsial'na derzhava M. Tuhan-Baranovs'koho. Personal'nyy Plyus, 2006. № 50 (201). 15–21 hrudnya. S.12 [in Ukrainian].
8. Politolohiya. Pidruchnyk / za red. Yu. Kulohina, V. Poluriza. – K. : Al'terpres, 2002. 612 s. [in Ukrainian].
9. Serhiyenko O. Sotsial'na polityka v suchasnomu sviti ta v Ukraini. Ukrainy. Aspekty pratsi, 2002. № 1. S. 31 [in Ukrainian].
10. Yakovyuk I.V. Rozbudova sotsial'noyi pravovoyi derzhavy v Ukraini: suchasnyy stan ta perspektyvy. Konstytutsiyno-pravovi zasady stanovlennya ukrayins'koyi derzhavnosti / za red. V.Ya. Tatsiya, Yu.M. Todyky. – KH., 2003. S. 55 [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.1.30>

**МИТНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ
У СФЕРІ СПРОЩЕННЯ МИТНИХ ПРОЦЕДУР ЯК БАЗОВА ПРАВОВА МОДЕЛЬ
ДЛЯ ПОДАЛЬШОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ**

Сергій Денисенко

*кандидат юридичних наук, доцент,
старший викладач кафедри міжнародного, європейського права та цивільно-правових дисциплін
Сумського державного університету (Суми, Україна)
ORCID ID: 0000-0001-8639-7501*

Владислав Дудченко

*аспірант кафедри міжнародного, європейського права та цивільно-правових дисциплін
Сумського державного університету (Суми, Україна)
ORCID ID: 0000-0003-3357-5321*

Анотація. Сучасний етап розвитку митної сфери України характеризується її реформуванням. Традиційні підходи та методи, що були запроваджені раніше, діють лише фрагментарно та не змінюють загальної картини. Тому єдиний шлях – це узгодження митного законодавства країни з вимогами Європейського Союзу. Основна мета гармонізації митного законодавства – здійснення законної і безпечної торгівлі між країнами на підставі єдиних правових стандартів та принципів. Спрощення і гармонізація митних процедур та практик є важливим чинником для виведення міжнародної торгівлі та спрямовують митні органи різних країн діяти в одній площині. Установлення індивідуальних національних митних правил призводить до погіршення зовнішньоекономічної діяльності країни в частині здійснення торговельних процедур.

У статті зроблений аналіз нормативно-правових актів Європейського Союзу, що регламентують спрощення митних процедур. На підставі цього доходимо висновку, що гармонізація національного митного законодавства із законодавством Європейського Союзу неможлива без розуміння особливостей правової природи законодавства Європейського Союзу.

У статті також розглянуто перебіг узгодження митного законодавства України з нормами та стандартами Європейського Союзу у спрощенні митних процедур, надано пропозиції щодо її ефективної реалізації.

Ключові слова: митні правила, гармонізація, установчі договори, принципи.

CUSTOMS LEGISLATION EU IN THE FIELD OF SIMPLIFICATION OF CUSTOMS PROCEDURES AS A BASIC LEGAL MODEL FOR FURTHER EUROPEAN INTERGRATION OF UKRAINE

Sergii Denysenko

*Candidate of Legal Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of International, European and Civil Law
Sumy State University (Sumy, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0001-8639-7501*

Vladyslav Dudchenko

*Ph. D. Student at the Department of International, European and Civil Law
Sumy State University (Sumy, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0003-3357-5321*

Abstract. The current stage of development of the customs sphere of Ukraine is characterized by its reform. Moreover, the traditional approaches and methods that were introduced earlier, act only in fragments and do not change the overall picture. Therefore, the only way is to bring the country's customs legislation in line with the requirements of the European Union. The main purpose of harmonization of customs legislation is the implementation of legal and safe trade between countries on the basis of common legal standards and principles. Simplification and harmonization of customs procedures and practices are an important factor in the withdrawal of international trade and direct the customs authorities of different countries to act in the same plane. Therefore, the establishment of individual national customs rules leads to the deterioration of foreign economic activity of the country in terms of trade procedures.

The article analyzes the EU regulations governing the simplification of customs procedures. Based on this, we conclude that the harmonization of national customs legislation with EU law is impossible without understanding the specifics of the legal nature of European Union law.

The article also considers the progress of harmonization of customs legislation of Ukraine to the norms and standards of the European Union in the simplification of customs procedures and provides proposals for its effective implementation.

Key words: Customs rules, harmonization, constituent agreements, principle.

PRAWO CELNE UE W ZAKRESIE UPROSZCZENIA PROCEDUR CELNYCH JAKO PODSTAWOWY MODEL PRAWNY DLA DALSZEJ INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ UKRAINY

Serhii Denysenko

*kandydat nauk prawnych, docent,
starszy wykładowca Katedry Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Dyscyplin Cywilnoprawnych
Sumskiego Uniwersytetu Państwowego (Sumy, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0001-8639-7501*

Vladyslav Dudchenko

*aspirant Katedry Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Dyscyplin Cywilnoprawnych
Sumskiego Uniwersytetu Państwowego (Sumy, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0003-3357-5321*

Adnotacja. Nowoczesny etap rozwoju obszaru celnego Ukrainy charakteryzuje się jego reformą. Co więcej, tradycyjne podejścia i metody, które zostały wprowadzone wcześniej, działają tylko fragmentarycznie i nie zmieniają pełnego obrazu. Dlatego jedynym sposobem jest dostosowanie prawa celnego kraju do wymogów Unii Europejskiej. Głównym celem harmonizacji prawa celnego jest prowadzenie legalnego i bezpiecznego handlu między krajami na podstawie jednolitych standardów i zasad prawnych. Uproszczenie i harmonizacja celnych procedur i praktyk jest ważnym czynnikiem dla wycofania handlu międzynarodowego i skierowania organów celnych różnych krajów do działania w tej samej płaszczyźnie. Ponieważ ustanowienie indywidualnych krajowych przepisów celnych prowadzi do pogorszenia zagranicznej działalności gospodarczej kraju w zakresie procedur handlowych.

W artykule dokonano analizy przepisów unijnych regulujących uproszczenie procedur celnych. Na tej podstawie dochodzimy do wniosku, że harmonizacja krajowego prawa celnego z prawem UE jest niemożliwa bez zrozumienia specyfiki natury prawnej prawa Unii Europejskiej.

W artykule omówiono również przebieg harmonizacji prawa celnego Ukrainy do norm i standardów Unii Europejskiej w uproszczeniu procedur celnych i podano sugestie dotyczące jej skutecznej realizacji.

Słowa kluczowe: przepisy celne, harmonizacja, umowy założycielskie, zasada.

Вступ. Питанням запровадження закордонного досвіду в діяльності української митниці та митного регулювання присвятили свої праці такі українські вчені, як: К. Сандровський, С. Перецьолкін, І. Бережнюк, С. Сливка, Б. Кормич, Р. Войнович, П. Пашко.

Основна частина. Митна політика Європейського Союзу (далі – ЄС) спрямована на запровадження економічності (час та витрати) митних процедур, проте ця економічність спирається на дотримання митного законодавства. Інші країни, які прагнуть перенести митне законодавство ЄС у свою митну практику, найчастіше мають протилежний ефект. Оскільки за значного збільшення швидкості та скороченні витрат на здійснення митних процедур значно падає їхня надійність, що спричиняє зниження захисної та фіскальної функцій митних органів. Раціональність удосконалення митних процедур в окремо взятій країні має здійснюватися з урахуванням особливостей економіки, практики зовнішньоторговельної діяльності країни й інших тісно пов'язаних із митною діяльністю чинників.

Основні джерела правового регулювання у сфері митних правовідносин в Європейському Союзі такі:

- акти первинного права, що являють собою установчі договори Європейського Союзу. Норми актів первинного права мають вищу юридичну силу щодо всіх інших норм ЄС, закріплених в актах вторинного права;
- акти вторинного права – нормативно-правові акти Співтовариства (регламенти, директиви, рішення).

Серед зазначених джерел вторинного права переважна роль належить Кіотської конвенції, Митному кодексу ЄС, постановам Ради і Комісії ЄС.

Рішення Суду Європейських співтовариств – це окрема група джерел митного права ЄС у галузі митного регулювання (Денисенко, 2018: 23).

Первинне право – це частина європейського права, яка була вироблена безпосередньо країнами-членами (Бесчастний та ін., 2011: 51).

Під «вторинним правом» розуміється вся сукупність правових джерел, ухвалених інституціями Європейського Союзу, а також усі інші акти, ухвалені на основі установчих договорів. Вторинність (похідність) його визначається тим, що, по-перше, його нормативні джерела становлять результат діяльності самих інститутів Союзу (а не держав-членів), по-друге, указані інститути природним чином обмежені рамками їхньої компетенції та загальними умовами і принципами установчих договорів ЄС (Форманюк, 2015: 86).

Треба також зазначити, що ЄС та всі його держави-члени є учасниками Світової організації торгівлі (далі – СОТ), усі положення ГАТТ та інших міжнародних угод системи СОТ також на них поширюються. Крім того, ЄС як регіональне економічне об'єднання користується привілеями, які в рамках ГАТТ були надані його членам.

Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур (далі – Кіотська конвенція) є орієнтиром під час розроблення митних законодавств країн. Кіотська конвенція є однією з основоположних документів у межах СОТ щодо створення єдиних принципів митної політики. Гармонізація митного законодавства згідно із цією угодою надає можливість країні стати повноправним членом світового торговельного ринку. Ця конвенція враховує основні принципи регулювання зовнішньоторговельних відносин і механізми митного регулювання, ухвалені Світовою організацією торгівлі. Нині учасниками Кіотської конвенції є 78 держав, серед яких і Україна.

Законом України від 5 жовтня 2006 р. № 227-V «Про приєднання України до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур у змінній редакції згідно з Додатком I до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур» Україна приєдналась до вищезазначеної Конвенції (Про приєднання України, 2006).

У 2011 р. Україна приєдналась до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур згідно з Додатком I до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур, у тому числі Додатком II до нього, ухвалила Спеціальні додатки (Додаток III до Протоколу).

Основоположним принципом даної Конвенції є максимальне сприяння розвитку світової торгівлі шляхом ухвалення стандартних правил і процедур, широкого впровадження інформаційних технологій і встановлення партнерських відносин з учасниками зовнішньоекономічної діяльності. Положення Кіотської конвенції сформульовані не у вигляді норм прямої дії, а у вигляді принципів, покликаних виробити на їхній основі конкретні правила регулювання тих чи інших процедур, що дозволить спростити митні процедури, що є заходами сприяння зовнішньоторговельній діяльності та забезпечення надійності митного контролю. Тобто надасть можливість повною мірою досягти компромісу між інтересами бізнес-спільноти та держави. Головний принцип, що проходить через всі положення Кіотської конвенції, пов'язаний із необхідністю спрощення митних формальностей із метою прискорення зовнішнього товарообігу, сприяння торгівлі та зняття необґрунтованих адміністративних бар'єрів. Конвенція містить і низку цілком конкретних приписів, що вказують на те, у яких формах держава в особі митної служби має будувати свої відносини з бізнес-спільнотою. Відповідно до філософії Кіотської конвенції, митний контроль як спосіб забезпечення належного застосування митного законодавства та виконання приписів інших підзаконних та нормативних актів має здійснюватися за максимального полегшення умов для міжнародної торгівлі.

Серед регламентів ЄС найбільш істотне значення для митної справи, зокрема і для правового регулювання митних процедур, має Митний кодекс (далі – МК) ЄС. МК ЄС ухвалений 12 жовтня 1992 р Регламентом Ради 2913/92, набрав чинності 1 січня 1994 р., втратив чинність на підставі Регламенту Європейського парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 від 9 жовтня 2013 р. «Про встановлення Митного кодексу Союзу

(Union Customs Code/UCC)» (Про встановлення Митного кодексу, 2013), останні зміни до якого були внесені 12 грудня 2016 р.

Мета нової правової бази – упорядкувати митне законодавство і процедури, забезпечити більшу правову визначеність і одноманітність для суб'єктів економічної діяльності, зробити її більш ясною для митних органів усього ЄС, спростити митні правила і процедури, сприяти більш ефективним митним операціям відповідно до сучасних потреб, завершити перехід митних органів на безпаперовий, цілком електронний режим роботи, а також зробити звичайною практику прискорення митних процедур для законослухняних і надійних економічних операторів (Денисенко, 2018: 28).

Митний кодекс Європейського Союзу є ключовим елементом поточних дій щодо модернізації митниці ЄС. Він забезпечує комплексну основу для митних правил та процедур на митній території ЄС, адаптовану до сучасних торговельних реалій та засобів комунікації. Він спрямований на безпаперовий та цілковито автоматизований митний союз. Безпосередньо керівництво митною справою у країнах – учасниках ЄС здійснюється національними митними адміністраціями (Мароха та ні., 2005: 12).

Можна виділити такі принципові новачки Митного кодексу ЄС 2013 р. порівняно з попередньою його редакцією:

1) скасування національних систем митних штрафів та застосування єдиної системи адміністративних штрафів у рамках Митного кодексу ЄС;

2) розширення повноважень уповноваженим економічним операторам;

3) подання митних декларацій та супровідних документів в електронній формі як основного механізму;

4) запровадження змін щодо функціонування митних складів;

5) зміна термін зберігання товаросупровідних документів (10 років), що передбачає можливість здійснювати перевірку працівниками митниці та в разі деяких обставин нараховувати додаткове мито ;

6) забезпечення обміну інформацією між митними органами й іншими компетентними органами ЄС в електронній формі (Денисенко, 2018: 28–29);

7) уведення концепції «централізованого оформлення», у рамках якої уповноважені торговельні оператори матимуть можливість декларувати товари і сплачувати митні платежі в електронній формі за місцем свого знаходження, незалежно від того, через яку державу – член ЄС товари були ввезені на митну територію або в якій державі – члені ЄС вони були використані;

8) розвиток концепції «єдиного вікна». У рамках цієї концепції суб'єктами господарювання подається інформація про товари тільки в один орган, навіть якщо вона повинна бути представлена в декілька. Дане нововведення тісно пов'язане із системою інформаційного обміну між митними й іншими компетентними органами держав – членів ЄС. У рамках концепції «однієї зупинки» контрольні операції, що здійснюються всіма компетентними органами (митний, санітарний контроль тощо) щодо товарів, будуть відбуватися і у свій час і в одному місці.

Митний кодекс ЄС спрямований на оптимізацію та спрощення як митного законодавства, так і відповідних митних процедур.

Значним кроком у цьому напрямі стало запровадження єдиного механізму електронного декларування та митного контролю за переміщенням товарів через митний кордон в Україні шляхом внесення змін до МК України стосовно запровадження єдиного державного інформаційного вебпорталу «Єдине вікно для міжнародної торгівлі».

Гармонізація відомостей, що надаються через єдиний державний інформаційний вебпортал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі», здійснюється з метою уникнення необхідності неодноразового надання декларантом, його представником та іншою заінтересованою особою тих самих відомостей різним державним органам, установам і організаціям, уповноваженим на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України (Про внесення змін, 2018).

У липні 2005 р. Європейською економічною комісією ООН була надана Рекомендація та керівні принципи щодо створення механізму «єдиного вікна» № 33.

Центр Організації Об'єднаних Націй щодо спрощення процедур торгівлі й електронним діловим операціям (далі – СЕФАКТ ООН) наголосив, що створення механізму «єдиного вікна» дозволить узгодити і спростити обмін інформацією між державними органами і торговельними організаціями, принесе реальні вигоди як урядам, так і торговим колам. Цим документом урядам і організаціям було рекомендовано: а) активно розглянути можливість запровадження в їхній країні механізму «єдиного вікна»; б) розпочати створення механізму «єдиного вікна» на національному рівні в рамках співпраці з іншими відповідними державними органами і діловими колами; в) повною мірою враховувати керівні принципи, що додаються до цієї Рекомендації, у процесі створення свого механізму «єдиного вікна» (Рекомендація и руководящие принципы, 2005: 5). У подальшому це питання розглядалося у грудні 2010 р. «Вироблення правової основи системи «єдиного вікна» у міжнародній торгівлі. Рекомендація № 35» та у лютому 2011 р. «Спрощення та стандартизація даних для міжнародної торгівлі. Рекомендація № 34».

В Україні з 1 серпня 2016 р. запрацювало «єдине вікно», завдяки якому відбулось спрощення ведення зовнішньоекономічної діяльності для бізнесу шляхом переведення взаємодії підприємств з митними та контролюючими органами в електронний формат.

За чотири роки здійснено низку перетворень: від змін у законодавстві до впровадження технічних рішень для ефективного використання «єдиного вікна», зокрема розроблення та запуску державного інформаційного вебпорталу «Єдине вікно для міжнародної торгівлі».

Вигоди використання державного інформаційного вебпорталу «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» очевидні. І не тільки для підприємця у зв'язку з відсутністю потреби контактувати із цілою низкою контролюючих органів, але й для споживачів імпортованих товарів, та загалом для держави через значне зменшення різноманітних ризиків.

Як і передбачалось, безумовними перевагами застосування «єдиного вікна» на митниці стали:

- якісний контроль за виконанням підприємствами вимог законодавства;
- оперативний обмін інформацією між митницею, підприємствами та державними органами;
- протидія корупції – мінімізація офлайн-комунікації під час митних процедур;
- спрощення ведення бізнесу в зовнішньоекономічній діяльності – можливість взаємодіяти з офісу або з дому (Реформування митниці, 2020).

Водночас необхідно зазначити, що в рамках виконання Угоди про асоціацію України з ЄС ухвалено Закон України «Про режим спільного транзиту та запровадження національної електронної транзитної системи» від 12 вересня 2019 р. № 78–ІХ.

Вказаним Законом запроваджуються європейські транзитні правила, що дасть можливість підприємствам використовувати єдину митну декларацію та єдину гарантію для переміщення товарів від свого складу до складу контрагента.

Згідно з п. 1 ч. 1 ст. 1 даного Закону, вводиться поняття електронної транзитної системи, яка являє собою електронну систему, яку використовують для електронного обміну даними в разі режиму спільного транзиту, структурованими відповідно до стандартів електронних повідомлень, які використовуються під час обміну даними між комп'ютерними системами в комп'ютеризованій транзитній системі, що застосовується договірними сторонами Конвенції про процедуру спільного транзиту від 20 травня 1987 р.

Безсумнівно, використання інформаційних технологій – це значний внесок у захист інформації, також це сприяє мобілізації доходів і прискоренню процесів митного оформлення. Кожне митне управління має докладати зусилля щодо впровадження відповідних передових технологій, що підходить у даних обставинах. Запровадження ІТ має стати одним із пріоритетних напрямів трансформації митної служби. Водночас будь-яка стратегія повинна бути прагматичною, реалістичною, пристосованою до потреб держави і митної служби, а також до здатності співробітників митниці оптимально використовувати надані можливості.

Також суттєву роль щодо спрощення та гармонізації митних процедур у ЄС відіграють «Митні прототипи» (customs blueprints). По суті, вони є мінімальними стандартами для митних служб, що спрямовані на розвиток і реалізацію механізму спрощення процедур торгівлі для зменшення витрат, інформації, документації та часу, необхідного для митних та інших формальностей, для торгової спільноти і гарантування безпеки зовнішньоторговельних поставок. Даний документ опублікований у 1998 р. У 2007 р. оновлені «Митні прототипи» (customs blueprints) стали точним відображенням нових викликів і завдань, з якими стикається і які покликана вирішувати митниця ЄС у новому столітті. Можна зазначити, що «Митні прототипи» (customs blueprints) покликані допомогти, поліпшити та розвинути оперативні й адміністративні можливості митних служб із метою досягнення певних результатів та служити критеріями для визначення недоліків у кожній із ключових сфер діяльності, а також для подальшого поліпшення у даній сфері (Свод таможенних стандартів, 2007: 5).

Треба зазначити, що в сучасних умовах «Митні прототипи» (customs blueprints) необхідні для України як країни-кандидата, що впроваджує законодавство ЄС, відповідно до гл. 5 розд. IV та додатка XV Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Положення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в основному сьогодні успішно реалізуються Україною. Так, наприклад, розпочато процес технічної модернізації митниць. Нині закуплені і встановлюються 7 стаціонарних сканувальних систем і 11 вагових комплексів. У рамках запровадження спільного контролю на українсько-молдовському кордоні відкрито міжнародний пункт пропуску «Маяки – Удбне – Паланка», контроль на якому здійснюється з урахуванням практик країн – членів ЄС. Даний проєкт реалізовано за фінансової підтримки ЄС. Також реалізовано проєкт із переведення підприємств на обслуговування через «єдиний рахунок» для зарахування митних платежів. Усі сплати під час митного оформлення товарів підприємства здійснюють виключно через «єдиний рахунок». Також уже 100% митних декларацій у режимах «експорт» та «імпорт» оформлюються за принципом «єдиного вікна». Цей принцип діє на всіх автомобільних пунктах пропуску і на внутрішніх митницях (Завдяки конструктивній співпраці, 2009).

Законом України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо деяких питань функціонування авторизованих економічних операторів» від 2 жовтня 2019 р. № 141–ІХ запроваджено програму авторизованого економічного оператора (далі – АЕО), яка відповідає загальновизнаним європейським та міжнародним стандартам. Закон передбачає суттєве спрощення митних формальностей для підприємств із високим ступенем довіри, створює підстави для реалізації в майбутньому взаємного визнання статусу АЕО уповноваженими органами інших держав (Звіт про виконання Угоди, 2019).

Державна фіскальна служба України успішно запровадила видачу статусу схваленого експортера підприємствам, які експортують продукцію до країн ЄС, також видачу та верифікацію сертифікатів EUR-1. Нині 239 підприємств, що експортують товари до країн ЄС, отримали статус уповноваженого експортера. Крім того, Україна приєдналася до Конвенції про правила походження (ПанЄвроМед), з 1 січня 2019 р. вони набрали чинності. І це відкриває для українських виробників нові можливості на ринках Європи (Завдяки конструктивній співпраці, 2019).

Однак, незважаючи на успішність реалізації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, існують деякі недоліки в цьому напрямі, наприклад такі (Звіт про виконання Угоди, 2019):

- нереалізованими залишилися проєкти технічної допомоги ЄС із 2012 р. на облаштування пунктів пропуску через державний кордон України;
- не запущена програма та не розпочаті переговори зі стороною ЄС щодо взаємного визнання Автоматизованого економічного оператора;
- не розроблено законопроект щодо внесення змін до Митного кодексу України в частині узгодження порядку визначення країни походження товару з Митним кодексом ЄС щодо імплементації Регламентом (ЄС) 952/2013;
- не розроблено законопроект щодо внесення змін до Митного кодексу України з метою імплементації до національного законодавства розділів I та II Регламенту Ради (ЄС) № 1186/2009, що встановлює систему Співтовариства для звільнення від сплати мит, та розділу 3 Директиви Ради № 2007/74/ЄС про звільнення від податку на додану вартість і акцизів на товари, що ввозяться особами, які подорожують із третіх країн;
- недосконала процедура коригування митними органами заявленої декларантом митної вартості товару. У зв'язку із чим необхідно запроваджувати практику ЄС у цьому напрямі.

Висновки. Процес узгодження українського законодавства з європейськими стандартами не повинен обмежуватись лише розробленням і використанням однакових правових норм, він передбачає необхідність брати до уваги способи їх створення в рамках тих чи інших правових систем, прийоми та методи тлумачення, єдине розуміння юридичних норм і категорій, їх однакове застосування.

Необхідно усунути невідповідності між національними законами, у результаті цього ми повинні отримати аналог європейського значення. Інакше національні акти будуть недосконалі з погляду юридичної техніки або недостатньо повно відображати справжній сенс норм міжнародного права. Це створить труднощі як під час їх тлумачення, так і у практичному застосуванні. У зв'язку із чим необхідно проводити глибокий експертний аналіз як національних нормативних актів, так і актів ЄС, долучивши до цього спеціалістів різних галузей права, економіки, митної сфери, оподаткування, а також лінгвістів.

Єдиний шлях узгодження митного законодавства України із правовою системою Європейського Союзу – це поетапність та послідовність. Невиконання цього призведе до «перекосів» та «викривлення» національного законодавства, що в подальшому матиме серйозні негативні наслідки для економіки України.

Список використаних джерел:

1. Право Європейського Союзу : навчальний посібник / В. Бесчастний та ін. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : Знання, 2011. 366 с.
2. Денисенко В. Правове забезпечення митної політики: міжнародно-правові стандарти та українське законодавство : навчальний посібник. Запоріжжя : ЗНТУ, 2018. 326 с.
3. Рекомендация и руководящие принципы по созданию механизма «единого окна». Рекомендация № 33 / Европейская экономическая комиссия. Центр по упрощению процедур торговли и электронным деловым операциям (СЕФАКТ ООН). Женева, 2005. 42 с.
4. Завдяки конструктивній співпраці у митній сфері успішно реалізуються положення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/zavdyaki-konstruktivnij-spivpraci-u-mitnij-sferi-uspishno-realizovuyutsya-polozhennya-ugodi-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-ta-yes> (дата звернення: 06.11.2020).
5. Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законів України щодо запровадження механізму «единого вікна» та оптимізації здійснення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України : Закон України від 6 вересня 2018 р. № 2530–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2530-19#Text> (дата звернення: 05.11.2020).
6. Про приєднання України до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур : Закон України від 5 жовтня 2006 р. № 227–V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-16#Text> (дата звернення: 05.11.2020).
7. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2019 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/ar-aa-implementation-2019-4.pdf> (дата звернення: 06.11.2020).
8. Митне регулювання в ЄС та Україні: порівняльно-правове дослідження : науково-практичний посібник / В. Мароха та ін. Київ : ТОВ «Ніка-Прінт», 2005. 832 с.
9. Про встановлення Митного кодексу Союзу : Регламент Європейського парламенту і Ради (ЄС) від 9 жовтня 2013 р. № 952/2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/984_009-13#Text (дата звернення: 06.11.2020).
10. Реформування митниці: 4 роки «єдиному вікну» – 100% імпорتنих операцій. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/reformuvannya-mitnici-4-roki-yedinomu-viknu-100-importnih-operacij> (дата звернення: 06.11.2020).
11. Свод таможенных стандартов «Путь к улучшению качества таможенных услуг». URL: http://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/common/eutrainig/customs_blueprintsru.pdf (дата звернення: 05.11.2020).
12. Форманюк В. Система джерел права Європейського Союзу. Правова система: теорія і практика. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 2. С. 83–88.

References:

1. Beschastny V.M., Filonov V.P., Filonov O.V., Subbotin V.M. and others. (2011). Pravo Yevropeiskoho Soiuzu [Law of European Union]: posibnk. Kyiv: Znannia, P. 366. [in Ukraine]
2. Denisenko V.V. (2018). Pravove zabezpechennia mytnoi polityky: mizhnarodno-pravovi standarty ta ukrainske zakonodavstvo: mizhnarodno-pravovi standarty ta ukrainske zakonodavstvo [Legal support of customs policy: international legal standards and Ukrainian legislation]: posibnyk. Zaporozhye: ZNTU, P. 326. [in Ukraine].
3. European Economic Commission Center for Trade Facilitation and Electronic Business Recommendation and guidelines for the establishment of a single window mechanism Recommendation. (2005). rel. 33. Geneva, P. 42.

4. Zavdiaky konstruktyvnoi spivpratsi u mytnii sferi uspishno realizovuiutsia polozhennia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS [Thanks to constructive cooperation in the customs sphere, the provisions of the Association Agreement between Ukraine and the EU are being successfully implemented] URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/zavdyaki-konstruktyvniy-spivpraci-u-mitnij-sferi-uspishno-realizovuyutsya-polozhennya-ugodi-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-ta-yes> [in Ukraine].
5. Pro vnesennia zmin do Mytnoho Kodeksu Ukrainy ta deiakykh inshykh zakoniv Ukrainy shchodo zaprovadzhennia mekhanizmu “iedynoho vikna” ta optymizatsii zdiisnennia kontrolnykh protsedur pry peremishchenni tovariv cherez mytnyi kordon Ukrainy [On amendments to the Customs Code of Ukraine and some other laws of Ukraine on the introduction of the “single window” mechanism and optimization of control procedures when moving goods across the customs border of Ukraine] Zakon Ukrainy (2018) № 2530–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2530-19#Text> [in Ukraine].
6. Pro pryednannia Ukrainy do Mizhnarodnoi konventsii pro sproshchennia i harmonizatsiiu mytnykh protsedur [On Ukraine’s accession to the International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures]. (2006) Law of Ukraine № 227–V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-16#Text> [in Ukraine].
7. Zvit pro vykonannia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS za 2019 rik [Report on the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU for 2019]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/ar-aa-implementation-2019-4.pdf> [in Ukraine].
8. Marokha V., Oliynyk N., Omelchenko O., Polonsky O. (2005). Mytne rehuliuвання v YeS ta Ukraini: porivnialno-pravove doslidzhennia [Customs regulation in the EU and Ukraine: a comparative legal study]: a scientific and practical. Kyiv: Nika-Print LLC. P. 832. [in Ukraine].
9. On the establishment of the Customs Code of the Union: Regulation of the European Parliament and of the Council (EU) (2013) № 952/2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/984_009-13#Text [in EU].
10. Reformuvannia mytnytsi: 4 roky “iedynomu viknu” – 100 % importnykh operatsii [Customs reform: 4 years “single window” – 100% of import operations] <https://www.kmu.gov.ua/news/reformuvannya-mitnici-4-roki-yedynomu-viknu-100-importnih-operacij> [in Ukraine].
11. Code of Customs Standards “Path to Improving the Quality of Customs Services”. URL: http://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/common/eutaining/customs_blueprintsru.pdf [in UE].
12. Formanyuk V.V. (2015). Systema dzherel prava Yevropeiskoho Soiuzu. Pravova systema: teoriia i praktyka [The system of sources of law of the European Union Legal system: theory and practice]. Pivdenoukrainsky. Vyp. 2. P. 83–88. [in Ukraine].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.1.31>

ЩОДО ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СУБ’ЄКТІВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ (COVID-19) У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА ТА УКРАЇНИ

Олександр Дякуновський

здобувач кафедри господарського права

Донецького національного університету імені Василя Стуса (Вінниця, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-3264-4882

Анотація. У положеннях наукової статті автор аналізує позиції науковців щодо ролі державної підтримки суб’єктів малого та середнього підприємництва загалом та у період пандемії коронавірусної хвороби (COVID-19). Зазначено, що пандемія є чинником, який вкрай негативно впливає на можливість провадження підприємництва у Республіці Польща та Україні. Тому державна підтримка суб’єктів малого та середнього підприємництва в умовах пандемії набуває надвеликого значення. Указана державна підтримка реалізується урядами Польщі та України в спосіб ухвалення норм законодавства, які визначають її види, розмір, критерії адресатів, строки та ін. Основу методології дослідження склали формально-юридичний, порівняльно-правовий та метод інтерпретації. Проаналізовано основні нормативно-правові акти України та Республіки Польща, які регулюють питання державної підтримки суб’єктів малого та середнього підприємництва в умовах пандемії коронавірусної хвороби (COVID-19). Досліджено та надано коротку характеристику заходам державної підтримки, які реалізуються в Україні та Польщі, на підставі спеціально ухваленого законодавства. Зроблено висновок, що заходи державної підтримки, які використані в Україні та Польщі, є подібними. Проте у таких заходах прослідковується акцент на певних суспільних відносинах, які та чи інша держава першочергово намагається підтримати. Наголошено про доцільність використання в Україні правового інституту зупинення підприємницької діяльності за ініціативою підприємця, який активно застосовується у Польщі. Акцентовано увагу на суттєвий вплив інформаційного забезпечення суб’єктів підприємництва під час пандемії. Обґрунтовано окремі пропозиції щодо оптимізації надання державної допомоги суб’єктам малого та середнього підприємництва в Україні в період карантинних обмежень, пов’язаних із пандемією COVID-19, та після їх закінчення в період відновлення економіки країни.

Ключові слова: суб’єкт малого та середнього підприємництва, правове регулювання, пандемія, COVID-19, державна підтримка, Республіка Польща, Україна.